

תשובה – ר"ה תשפ"א
National Teshuva

In memory of Dr. Chuck Feldman ז"ל

רמב"ם הלכות תשובה

[א, א] כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם.

[ז, ו] גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך, ונאמר ולא שבתם עדי נאם ה', ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב, כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק, התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד, וכן אתה מוצא שבלשון שהקב"ה מרחיק החוטאים בה מקרב את השבים בין יחיד בין רבים, שנאמר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי, ונאמר ביכנייהו ברשעתו כתבו את האיש הזה עירי גבר לא יצלח בימיו, אם יהיה כנייהו בן יהויקים מלך יהודה חותם עד יד ימיני וגו', וכיון ששב בגלותו נאמר בזרובבל בנו ביום ההוא נאם ה' צבאות אקחך זרובבל בן שאלתיאל עבדי נאם ה' ושמתיך כחותם.

[ז, ז] כמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה מובדל מה' אלהי ישראל שנאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם, צועק ואינו נענה שנאמר כי תרבו תפלה וגו' ועושה מצות וטורפין אותן בפניו שנאמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, מי גם בכס ויסגר דלתים וגו', והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בה' אלהיכם, צועק ונענה מיד שנאמר והיה טרם יקראו ואני אענה, ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמחה שנאמר כי כבר רצה האלהים את מעשיך, ולא עוד אלא שמתאווים להם שנאמר וערבה לה' מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות.

ליקוטי מוהר"ן קמא – תורה ו

[ג] וצריך לאחז תמיד במדת התשובה, כי מי יאמר: "זכיתי לבי, טהרתי מחטאתי" (משלי כ), כי בשעה שאדם אומר: חטאתי, עויתי, פשעתי, אפלו זה אי אפשר לומר בבר לבב בלי פניה. (וזהו): "זכיתי לבי, טהרתי מחטאתי", הינו מי יוכל לומר, שלבו זך וטהור מפניות, אפלו בשעה שאומר: חטאתי וכו'. וזהו: "מי יאמר וכו': טהרתי מחטאתי", הינו שיהיה טהור מן החטאתי, עויתי, פשעתי שאמר, כי גם אז אינו זך וטהור בלי פניות, כנ"ל). נמצא, שצריך לעשות תשובה על התשובה הראשונה, הינו על חטאתי, עויתי, פשעתי שאמר, כי עליו נאמר (ישעיהו כ"ט): "בשפתי בכוני", כי על ידי תשובה זוכה לכבוד ה', "ולבו רחוק מפני": ואפלו אם יודע אדם בעצמו, שעשה תשובה שלמה, אף על פי כן צריך לעשות תשובה על תשובה הראשונה. כי מתחלה פשעתי תשובה עשה לפי השגתו, ואחר כך בודאי פשעתי תשובה, בודאי הוא מכיר ומשיג יותר את השם ויתברך. נמצא לפי השגתו שפשיג עכשו, בודאי השגתו הראשונה הוא בבחינת גשמיות. נמצא, שצריך לעשות תשובה על השגתו הראשונה, על שהתגשם את רוממות אלקותו: וזה בבחינת עולם הבא, שיהיה פלו שבת, הינו פלו תשובה, כמו שכתוב (דברים ל): "ושבת עד ה' אלקיך", כי עקר עולם הבא הוא השגת אלקותו, כמו שכתוב (ירמיהו ל"א): "ויודעו אותי למקטנם ועד גדולם". נמצא בכל עת ששיגו השגה יתרה, אזי יעשו תשובה על ההשגה הראשונה: וזה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה: (שם בסנהדרין): 'כל הזבח את יצרו', הינו בבחינת תשובה, בבחינת: "ולבי חלל

בקרב", בבחינת דם לה', בבחינת אקיה, בבחינת פתח, בבחינת כבוד, כנ"ל, 'וימתודה עליו', הינו שמתודה על זביחת יצרו, הינו שעושה תשובה על תשובתו והשגתו הראשונה, כאלו כבודו להקדוש ברוך הוא בשני עולמות. כי תשובה הראשונה, בבחינת כבוד עולם הזה. ואחר התשובה שזכה להשגה יתרה, ומכיר ביותר את רוממות אלקותו, ועושה תשובה על תשובתו, זאת התשובה הוא בבחינת כבוד עולם הבא: וזה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (פסחים ג.): "אור יקרות וקפאון" (זכריה י"ד), 'אור שהוא יקר בעולם הזה, יהיה קפוי וקל לעולם הבא'. נמצא בעולם הבא, כשיזכו להשגה יתרה באלקותו, בודאי יתחרטו ויעשו תשובה על השגת עולם הזה, כי השגת עולם הזה בבחינת גשם נגד השגת עולם הבא. וזה כאלו כבודו להקדוש ברוך הוא בשני עולמות, כי זביחת היצר היא התשובה הראשונה, הוא בבחינת כבוד עולם הזה, והודוי על זביחת היצר, הינו תשובה שניה, היא בבחינת כבוד עולם הבא, שהכבוד הראשון נעשה קפוי וקל, נגד הכבוד השני: וזה שאומר הקדוש ברוך הוא (תהלים ג): "אלה עשית והחרשתי, דמית היות אהיה כמוך", כי האדם על ידי שפחריש, נעשה בבחינת אקיה, כנ"ל. אבל הקדוש ברוך הוא, מה שפחריש לאדם, אין זה בשביל אקיה, חס ושלום, כי זה אין שייך אצל הקדוש ברוך הוא. אין זה אלא כדי שיקבלו ענשם בעולם הבא, שאז מסדרין לעניני עונותיו, ויוכיח אותו על פניו, וזה: אוכיחך ואערכה לעיניך: